

Emirhan GÜLER*

ADİYAMAN YÖRESİNDE KULLANILAN ASMA DAVULUN KÜLTÜREL VE MÜZİKAL ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

ÖZET

Bu araştırma, Adıyaman ilinde önemli bir kültürel unsuru oluşturan asma davulun kültürel ve müzikal özelliklerine odaklanarak, bu çalgının bölgenin geleneksel müzik kültüründeki rolünü ve sosyo-kültürel bağlamdaki anlamını derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması modeli tercih edilmiştir. Araştırmanın evreni, Adıyaman ili genelinde faaliyet gösteren davul icracılarından oluşurken, örneklem ise Adıyaman'da aktif olarak asma davul icra eden dört davul icracısı ve alanında uzman bir araştırmacı ile sınırlandırılmıştır. Veriler, Adıyaman ilinde asma davulunun kullanıldığı sosyal etkinlikler, düğünler, bayramlar, halk oyunları ve diğer kültürel pratiklerde yer alan icracılarla yapılan görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Araştırma sonuçları, Adıyaman'ın kültürel mirasında davul ve zurna gibi geleneksel enstrümanların modernleşmeye rağmen kültürel kimlik ve dayanışma sembelleri olarak varlığını koruduğunu göstermektedir. Bununla birlikte asma davulun kadınlar için tarihsel olarak kısıtlanması toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin müzik pratiklerine yansıdığını ortaya koymaktadır. Asma davul icracıları toplumsal önyargılarla mücadele ederek geleneksel mirası yaşatmaya çalışsa da sosyal, ekonomik, kültürel engeller, teknolojik gelişmeler ve göç gibi faktörler geleneğin nesiller arası aktarımını zorlaştırmakta ve sürdürülebilirliğini tehdit etmektedir.

Anahtar kelimeler: Adıyaman, Müzik Kültürü, Asma Davul, Kültür, Etnomüzikoloji

A STUDY ON THE CULTURAL AND MUSICAL CHARACTERISTICS OF THE HANGING DRUM USED IN THE ADIYAMAN REGION

ABSTRACT

This research focuses on the cultural and musical characteristics of the asma davul, a significant cultural element in Adıyaman, aiming to deeply examine its role in the region's traditional music culture and its meaning in the socio-cultural context. A case study model, one of the qualitative research methods, has been preferred for the study. The population of the research consists of drummers active in Adıyaman, while the sample is limited to four drummers who perform with the asma davul and one expert researcher. Data were collected through interviews with performers involved in social events, weddings, holidays, folk dances, and other cultural practices where the asma davul is used. The research findings indicate that, despite modernization, traditional instruments such as the drum and zurna continue to symbolize cultural identity and solidarity in Adıyaman's cultural heritage. Additionally, the historical restriction of the asma davul for women reveals the reflection of gender inequalities in musical practices. While hanging drum performers strive to preserve the traditional heritage by combating social prejudices, social, economic, and cultural barriers, along with technological advancements and migration, complicate the intergenerational transmission of the tradition and threaten its sustainability.

Keywords: Adıyaman, Music Culture, Asma Davul, Culture, Musical Characteristics

* Dr. Öğr. Üyesi, Adıyaman Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı, Müzikoloji Bölümü, Adıyaman/Türkiye, E-posta: eguler@adiyaman.edu.tr / Assist. Prof. Dr., State Conservatory, Department of Musicology, Adıyaman/Türkiye, E-mail: eguler@adiyaman.edu.tr

Giriş

Adıyaman, antik çağlardan günümüze kadar insanlık tarihinin önemli yerleşim alanlarından biri olma özelliği taşımaktadır. Tarih boyunca birçok farklı medeniyete ev sahipliği yapan bu bölge, söz konusu medeniyetlerin sosyal, kültürel, ekonomik ve mimari etkileriyle şekillenmiş ve bu etkiler, bölgenin tarihi dokusunda derin izler bırakmıştır. Coğrafi konumu, verimli toprakları ve stratejik önemi sayesinde Adıyaman yalnızca bir yaşam alanı olmanın ötesinde farklı kültürlerin kesişim noktası ve etkileşim merkezi haline gelmiştir. Bu bağlamda Adıyaman; “Taş Devirlerinden itibaren sırasıyla Hitit, Urartu, Asur, Babil, Pers, İskender, Seloukos, Ermeni, Kommagene, Roma, Bizans, Arap, Emevi, Abbasi, Hamdani, yeniden Bizans, Selçuklu, Artuklu, Haçlı, Zengi, Anadolu Selçuklu, Moğol, Memlük, Dulkadirli ve Osmanlı devletlerinin hakimiyetinde bulunmuş ve bu süreçte bu medeniyetlerin kültürel doku yapılarından etkilenmiştir” (Dalyan, 2021, s. 15).

Bölgenin tarihsel önemi kadar coğrafi ve demografik özellikleri de dikkate değerdir. Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan Adıyaman, 37-45 kuzey enlemi ile 38-17° doğu boylamı arasında konumlanmış olup deniz seviyesinden 669 metre yüksekliktedir. Yüz ölçümü 7614 km² olan ilin göller dahil toplam alanı 7871 km²'ye ulaşmaktadır. Doğuda Diyarbakır, batıda Kahramanmaraş, güneyde Şanlıurfa ve kuzeyde Malatya illeri ile çevrilidir. Toplam nüfusu 624.513 olan ilin merkez dışında sekiz ilçesi bulunmaktadır: Besni, Çelikhana, Gerger, Gölbaşı, Kâhta, Samsat, Sincik ve Tut. İlçelerin kuzey kesimleri ağırlıklı olarak dağlık, güney kesimleri ise ova karakterindedir (Yağınlı, 2013, s. 19). Adıyaman'ın tarihsel ve kültürel çeşitliliği coğrafi yapısı ile birleşerek bölgenin sosyal ve kültürel dokusunu şekillendiren dinamikleri daha iyi anlamamıza olanak sağlamaktadır.

Adıyaman, tarih boyunca doğudan batıya birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, her köşesi tarihi eserlerle bezeli büyüklü bir şehir olarak dikkat çekmektedir. Kentin sınırları içerisinde yer alan Nemrut Dağı'ndaki “Tanrı Kafaları” gibi dünyaca ünlü tarihi yapılar bölgenin kültürel ve tarihsel zenginliğini gözler önüne sermektedir. Doğan (2004), bölgede yapılan arkeolojik kazı çalışmalarında, eski uygarlıklara ait birçok ilkel müzik çalgısına rastlandığını ifade etmektedir. Özellikle vurmali ve üfleli çalgılar bu buluntular arasında yer almakta olup bu eserler Adıyaman Kent Müzesi'nde sergilenmektedir. Yapılan çalışmalar, eski çağlarda Adıyaman ve çevresinde yaşamış toplumların kendilerine özgü bir müzik kültürü oluşturduğunu ortaya koymaktadır (s. 163).

Adıyaman'ın coğrafi konumu ve tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapması bölgenin çok eski ve köklü bir müzik birikimine sahip olmasını sağlamıştır. Yöreye ait türkülerde işlenen konuların çeşitliliği bölge insanının duyuş ve düşünüş biçimiyle şekillenmiş ve bu gelenek günümüze kadar ulaşmıştır. Adıyaman ilinin sosyal yapısı, iklimi ve toprağa dayalı yaşam şartları, müzik kültürünün şekillenmesinde önemli bir rol oynamış ve bu etkiler çevre yörelere de yansımıştır. “Güneydoğu Anadolu Bölgesi genelinde lirik, pastoral, didaktik, tören ve meslek (esnaf) türkülerini gibi türlerin yaygın olduğu çoğunluktadır (Atılğan, 1997, s. 45). Bu durum, Adıyaman'ın zengin müzik kültürünün bölgesel dinamiklerle nasıl iç içe geçtiğini göstermektedir.

Turhan ve Akbıyık (2012), Türk Halk Müziği repertuarının önemli bir kısmını oluşturan kırık hava ve uzun havaların 1952 yılına kadar yapılan çalışmalarla derlendiğini ifade etmektedir. Bu dönemde Adıyaman 1954 yılına kadar Malatya'nın bir ilçesi olarak anılmış ve birçok halk ezgisini Malatya kültür merkezine miras bırakmıştır. Ancak il statüsü kazanmasının ardından

Adıyaman Türk Halk Müziği derleme çalışmalarından yeterince fayda sağlayamamış bu nedenle yöreye ait anonim eserlerin bir kısmı unutulmuş ya da komşu yörelerin halk müziği külliyatına dâhil edilmiştir (s. 30). Bu süreç, Adıyaman'ın özgün müzik kültürünün kayıt altına alınmamasına ve zamanla kendi müzikal kimliğini yitirmesine yol açmıştır.

Adıyaman'ın uzun yıllar boyunca güçlü kültür merkezleri arasında kalması yörede özgün bir halk müziği oluşumunu engellemiş ve bunun yerine sentez bir müzik kültürünün şekillenmesine neden olmuştur. Bu bağlamda Palancı (2005), Adıyaman'ın yüzyıllar boyunca kapalı bir toplumsal yapı içinde kaldığını ve bu durumun halk müziğini doğrudan etkilediğini vurgulamaktadır. Adıyaman'ın kültürü Malatya'ya bağlı olduğu dönemde bu ilin merkez olduğu bir bölgede şekillenmiş ve halk sanatları alanında da bağlılığını sürdürmüştür. Bu nedenle Adıyaman folklorunun büyük ölçüde Malatya folklorunun bir parçası gibi görüldüğü ifade edilmektedir (s. 1).

Yöre halk müziği üzerinde yapılan çalışmaların yetersizliği, kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılması gerekliliğini daha da önemli hale getirmiştir. Turhan ve Akbıyık (2012), Adıyaman halk müziğine gereken önemin verilmediğini, kültürel değerlerin korunması ve kayıt altına alınması sorumluluğunun milli bir görev olduğunu belirtmektedir (s. 30).

Adıyaman yöresi halk müziğinin icrasında önemli bir yer tutan çalgılar arasında bağlama, keman, davul, zurna, cümbüş, bendir ve def gibi çalgılar ön plana çıkmaktadır. Bu çalgılar, hem müzikal yapı hem de icra biçimleri bakımından yöre müziğinin özgün özelliklerini yansıtmaktadır. Özellikle davul ve zurna halk müziği repertuarının temel unsurları olarak öne çıkarken bu ikili arasında davul, özellikle ritmik ve melodik işlevleriyle ayrı bir konum taşımaktadır. Yörede davul çeşitli törenlerde, kutlamalarda ve halk danslarında aktif bir şekilde kullanılmakta olup bölgesel müzik kültürünün ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir.

Bu araştırma, Adıyaman yöresine özgü asma davulunun kültürel ve müzikal özelliklerini kapsamlı bir şekilde incelemeyi amaçlamaktadır. Bu çerçevede asma davulunun düğünler, bayramlar ve halk oyunları gibi sosyal etkinliklerdeki işlevsel rolleri, toplum içindeki kültürel önemi ve davul icracılarının (davulcuların) toplumsal konumları ele alınacaktır. Ayrıca asma davulunun geleneksel kullanım biçimleri ile modernleşme sürecinin etkisiyle ortaya çıkan değişimler değerlendirilecek ve genç kuşakların bu enstrümana yönelik ilgileri üzerinde durulacaktır.

Adıyaman'da Kullanılan Asma Davulun Organolojik Yapısı

Adıyaman yöresine özgü asma davul, hem yerel müzik kültürünün önemli bir parçası hem de bölgenin geleneksel çalgıları arasında özel bir yere sahiptir. Bu çalgı aleti, düğünlerde, bayramlarda, çeşitli kutlamalarda ve folklorik gösterilerde kullanılarak yöre halkının duygu ve coşkusunu yansıtmakta aynı zamanda bölgenin kültürel mirasının korunmasına katkı sağlamaktadır. Yalnızca bir ritim sağlayıcı çalgı olmaktan öte toplumsal birlik ve beraberliği simgeleyen bir araç olarak da önem arz etmektedir. Bu yönleriyle Adıyaman asma davulu hem müzikal hem de sosyokültürel açıdan değerli bir gelenek unsurudur.

Adıyaman asma davulunun organolojik yapısı Yılmaz (2021, s. 47) tarafından ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Buna göre:

Kasnak: Ceviz ağacından yapılmakta olup, çapı 51 cm, genişliği ise 41 cm'dir.

Deri Malzemesi: Düm tarafında keçi derisi, çubuk tarafında ise koyun derisi tercih edilmektedir.

Tokmak: 30-35 cm arasında değişen uzunlukta olup genellikle ceviz veya kayısı ağacından üretilmektedir.

Çubuk: Acıbadem çalısından yapılmakta ve uzunluğu 30-35 cm'dir.

Gergi Sistemi: Fermuar ipliği veya ip kullanılarak dört parmak genişliğinde bir V harfi şeklinde, 3 veya 4 şerit halinde bağlanmaktadır.

Adıyaman yöresinde bu davul, "Meydan Davulu" ya da "Kara Davul" olarak adlandırılmaktadır. Tokmak "Holluk", çubuk ise "Şıvık" olarak ifade edilmektedir.

Adıyaman Asma Davulunun Geçmişten Günümüze Kullanımı

Osman Kartal, Adıyaman asma davulunun tarihsel gelişimiyle ilgili olarak şu bilgileri vermektedir: "Adıyaman asma davulu eskiden daha büyük çapta ve tamamen deri malzemeden yapılıyordu. Ancak günümüzde 'cam deri' olarak adlandırılan malzeme kullanılmaktadır" (O. Kartal, kişisel görüşme, 3 Ocak 2025). Bu değişim çalgının yapım ve icra koşullarını etkileyerek modernize edilmiş bir çalgı niteliği kazandırılmış olduğunu göstermektedir.

Görsel 1. Geleneksel Adıyaman Asma Davulunun Tarihsel Görünümü (Osman Kartal Kişisel Arşiv)

Şah İsmail Çalışkan (kişisel görüşme, 17 Ocak 2025) ise deri malzemeden yapılan asma davulun icrasının cam deri malzemesinden yapılan davula göre daha zor olduğunu belirtmektedir. Geçmişte düğünlerin üç gün sürmesi nedeniyle davulcuların aileleriyle birlikte gidip davulu değiştirmeli olarak çaldığı ifade edilmektedir. Ayrıca deri malzemeden yapılan davulun daha gür ve kulağa hoş gelen bir ses çıkardığı belirtilmiştir.

Abuzer Almaz (kişisel görüşme, 7 Ocak 2025), eski davulların icrasıyla ilgili olarak şu yorumda bulunmaktadır: "Eski davulları çalmak güç isterdi. Kolumuza kas gevşeticiler sürerdik. Bugünkü davullar daha hafif ve kolay icra edilebilmektedir."

Bu değerlendirmeler, Adıyaman asma davulunun zaman içinde geçirdiği yapısal ve işlevsel değişimleri açıkça ortaya koymaktadır. Geleneksel olarak tamamen deri malzemeden yapılan davullar daha güçlü ve dolgun bir ses karakterine sahipken, günümüzde kullanılan cam deri malzeme çalgının icrasını kolaylaştırmış ve icracıların fiziksel yükünü azaltmıştır. Bununla birlikte eski davulların zorlu icra tekniği ve dayanıklılığı, müzikal gelenekte ustalık gerektiren bir

unsur olarak öne çıkmaktadır. Bu değişim süreci hem çalgının modern müzik anlayışına uyum sağlamasına hem de icracıların performans koşullarının değişmesine yol açmıştır. Ancak bazı icracılar geleneksel davulların özgün tınısını ve icra dinamiklerini kaybettiğini düşünerek geçmişteki formların daha değerli olduğunu savunmaktadır. Bu durum asma davulun hem geleneksel hem de modern müzik kültüründeki yerini sorgulayan bir dönüşüm sürecini gözler önüne sermektedir.

Adıyaman'da Davul İcrası ve Görsel Şovlar

Adıyaman yöresinde davul icrası görsel şovlarla zenginleştirilerek bir gösteri sanatına dönüştürülmektedir. Osman Kartal, bu görsel şovlarla ilgili şu ifadeleri kullanmıştır: “Düğünlerimizde iki-üç davul kullanır ve davulları yan yana koyarak damadın üzerine çıkmasını sağlarız. Bazen bu davulları ağızımıza takıp çevirerek görsel bir şölen yaratırız” (O. Kartal, kişisel görüşme, 3 Ocak 2025).

Görsel 2. Geleneksel Davul Performansında Sergilenen Görsel Şovdan Bir Kesit (Osman Kartal Kişisel Arşiv)

Bu tür şov hareketlerinin temel amacını düğün sahiplerinin memnuniyetini kazanarak hem ekonomik gelir sağlamak hem de ilerleyen dönemlerde yeni düğünlere davet edilmek olarak açıklamıştır. Bu yöntem, yöredeki müzik icracılarının hem mesleki sürekliliğini hem de bölgesel şanını koruması açısından önemlidir.

Görsel 3. Geleneksel Davul İcrasında Görsel Performans Unsurlarından Bir Örnek (Osman Kartal Kişisel Arşiv)

Adıyaman asma davulu, bölgenin hem müzikal hem de sosyokültürel kimliğinin çarpıcı bir yansımasıdır. Geleneksel yapım ve icra teknikleriyle modern öğelerin harmanlandığı bu çalgı aleti, bölge halkının hayatındaki önemini günümüzde de sürdürmektedir. Asma davulun hem tarihsel hem de müzikal boyutuyla incelenmesi, bölgesel müzik kültürüne olan katkısının daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır.

Problem Durumu

Türkiye'nin zengin kültürel mirası içinde yer alan halk çalgıları toplumların kimliklerini ve değerlerini yansıtan önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Bu çalgılar, yalnızca birer müzik aleti olarak değil, aynı zamanda toplumsal bağları güçlendiren, gelenek ve ritüelleri aktaran araçlar olarak da değerlendirilmektedir. Adıyaman, tarihî ve kültürel dokusuyla dikkat çeken bir il olarak, bu bağlamda önemli bir yere sahiptir. İlin geleneksel müzik kültüründe birçok halk çalgısı kullanılmakta ancak bu çalgılar arasında asma davul özel bir öneme sahip bulunmaktadır.

Asma davul, Adıyaman'da düğünler, bayramlar, halk oyunları ve diğer geleneksel etkinliklerde sıkça kullanılan bir çalgı aletidir. Ancak bu çalgının yalnızca eğlence unsuru olmanın ötesinde toplumsal aidiyetin bir sembolü olduğu ve yöre halkının kültürel kimliğinde derin bir anlam taşıdığı görülmektedir. Zamanla modernleşme, teknolojik değişim ve şehirleşme gibi faktörler geleneksel çalgıların kullanım alanlarını ve işlevlerini sınırlandırmıştır. Bu durum asma davulun Adıyaman halk kültüründeki rolünün ve anlamının ne ölçüde sürdürüldüğü sorusunu gündeme getirmektedir.

Bu araştırma, asma davulun Adıyaman'daki tarihî ve kültürel bağlamını, icra ortamlarını, toplum üzerindeki etkilerini ve geleneksel etkinliklerdeki kullanımını detaylı bir şekilde ele almayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda, asma davulun düğün, bayram gibi etkinliklerdeki işlevleri, yerel ustaların toplumsal konumu, çalgının nesilden nesile aktarım süreçleri ve genç nesiller arasındaki algısı incelenerek kültürel mirasın sürdürülebilirliği açısından önerilerde bulunulacaktır.

Bu bağlamda araştırmanın temel problem cümlesi şu şekilde ifade edilmiştir:

“Adıyaman yöresinde kullanılan asma davulun kültürel ve müzikal özellikleri nelerdir?”

Araştırma problemini detaylandırmak amacıyla aşağıdaki alt problemler belirlenmiştir:

Adıyaman ilinde asma davulun halk kültüründeki yeri ve işlevi nedir?

Toplumsal cinsiyet, asma davulun çalınışı üzerinde nasıl bir etkiye sahiptir ve Adıyaman'da kadınlar arasında davul çalma ne kadar yaygındır?

Asma davul icracılarının (davulcuların) Adıyaman toplumundaki sosyo-kültürel konumu nasıldır?

Asma davul çalma geleneği Adıyaman'da nesiller arasında nasıl aktarılmaktadır ve bu geleneğin devamlılığı nasıl sağlanabilir?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, Adıyaman'da geleneksel bir çalgı olarak kullanılan asma davulun halk kültüründeki yerini ve önemini ortaya koymaktır. Araştırma kapsamında, asma

davulun Adıyaman ilinde tarihî, kültürel ve sosyal bağlamda nasıl bir anlam taşıdığı ve halkın günlük yaşamındaki rolü incelenecektir.

Bu amaç doğrultusunda, asma davulun düğünler, bayramlar ve halk oyunları gibi sosyal etkinliklerdeki işlevleri, toplumdaki kültürel değeri ve icra eden ustaların (davulcuların) toplumsal konumu ele alınacaktır. Ayrıca, asma davulun geleneksel kullanımı ile modernleşme süreciyle birlikte ortaya çıkan değişimler değerlendirilecek ve genç nesillerin bu çalgıya yönelik ilgisi incelenecektir.

Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, Adıyaman'ın zengin kültürel mirasını oluşturan unsurlardan biri olan asma davulun yerel halk kültüründeki yerini ve önemini derinlemesine inceleyerek bu geleneksel müzik aletinin kültürel bağlamdaki anlamını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Geleneksel müzik aletleri, toplumların tarihsel kimliklerini ve kültürel değerlerini yansıtan en önemli unsurlar arasında yer almakta olup, bu bağlamda asma davul Adıyaman'da sadece bir çalgı olarak değil aynı zamanda toplumsal aidiyeti pekiştiren ve kültürel mirası aktaran bir araç olarak değerlendirilmektedir.

Modernleşme, küreselleşme ve kentleşme gibi süreçler, geleneksel çalgıların işlevlerinde değişikliklere yol açarak bazı halk müziği unsurlarının kullanımını ve toplumsal değerini sınırlandırmaktadır. Bu araştırma, asma davulun bu dönüşüm sürecinde ne ölçüde geleneksel rolünü koruduğunu ve gelecekteki kültürel sürdürülebilirliği açısından hangi noktalarda riskler veya fırsatlar barındırdığını anlamak için önemli bir katkı sağlayacaktır. Bunun yanı sıra araştırma, Adıyaman'da asma davulun düğün, bayram gibi sosyal etkinliklerdeki rolünü, halk oyunlarındaki işlevini ve yerel ustaların (davulcuların) kültürel değerlerini inceleyerek bu çalgının sosyokültürel bağlamını belgelemeyi hedeflemektedir. Araştırma bulguları, kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılması konusunda yerel yönetimlere, kültürel kuruluşlara ve akademik çalışmalara önemli veriler sunacağı öngörülmektedir. Ayrıca yerel halk kültürüne yönelik farkındalık oluşturması ve genç nesillerin geleneksel müzik kültürüne ilgisini artırması bakımından önemli bir araştırma olduğu düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması modeli tercih edilmiştir. Durum çalışması, belirli bir veya birkaç durumu, kendi doğal sınırları içerisinde bağlamsal unsurlarıyla (örneğin, ortam, zaman ve koşullar) bütüncül bir şekilde analiz etmeyi amaçlayan bir yöntemdir (Yıldırım & Şimşek, 2011, s. 70).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Adıyaman ili genelinde davul icracıları oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise Adıyaman'da aktif olarak asma davul icra eden 4 asma davul icracısı ve 1 uzman araştırmacı oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veriler, Adıyaman ilinde asma davulunun kullanıldığı sosyal etkinlikler, düğünler, bayramlar, halk oyunları ve diğer kültürel pratiklerde yer alan icracılarla yapılan görüşmelerle gerçekleştirilmiştir. "Görüşme, en az iki kişi arasında sözlü olarak sürdürülen bir iletişim sürecidir. Görüşme, araştırmada cevabı aranılan sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplama şeklinde ifade edilebilir" (Büyüköztürk vd., 2012, s.150). Bu bağlamda Adıyaman

Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 23/12/2024 tarihli ve 172 sayılı toplantısında alınan karar doğrultusunda söz konusu araştırma etik açıdan uygun bulunmuştur. Bu doğrultuda beş deneyimli asma davul icracısı seçilerek asma davulunun yerel toplumsal yaşamda nasıl bir rol oynadığı, kültürel anlamı ve işlevi üzerine derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde asma davulunun Adıyaman'daki özgün özellikleri, bu çalgının sosyal etkinliklerdeki kullanımı, halk oyunları ve müzik topluluklarındaki rolü gibi konulara odaklanılmıştır. Ayrıca asma davulunun zaman içindeki kullanımındaki değişim, teknolojik ve toplumsal faktörlerin bu değişim üzerindeki etkisi tartışılmıştır.

Tablo 1. Görüşme Yapılan Kişilerin Demografik Bilgileri

Katılımcı Adı-Soyadı	Cinsiyet	Yaş	Ünvan	Mesleki Kıdem
Osman Kartal	Erkek	67	Davul İcracısı	50
Şah İsmail Çalışkan	Erkek	58	Araştırmacı	30
Abuzer Almaz	Erkek	56	Davul İcracısı	40
Mikail Akgül	Erkek	42	Davul İcracısı	30
İsmail Akgül	Erkek	50	Davul İcracısı	35

Tablo 1 incelendiğinde, davulculuk mesleğinin deneyimle şekillenen bir uğraş olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaş aralığı 42 ile 67 arasında değişirken, mesleki kıdemleri 30 ile 50 yıl arasında değişmektedir. Bu durum, mesleğin erken yaşlarda başladığını ve ömür boyu sürdürülebilir olduğunu göstermektedir. Katılımcıların tamamının erkek olması, davulculuğun geleneksel olarak erkekler arasında yaygın bir meslek olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca soyadı benzerliklerinden dolayı bazı katılımcılar arasında akrabalık bağı olabileceği, mesleğin aile içinde kuşaktan kuşağa aktarılabilirliğini düşündürmektedir.

Görüşmelerde, davul ve zurna arasındaki uyumun kültürel anlamı da ele alınmış, bu iki çalgının birlikte kullanımıyla ortaya çıkan toplumsal bağların ve ritüel atmosferin önemi vurgulanmıştır. Gençlerin asma davuluna olan ilgisi de araştırmanın önemli bir boyutunu oluşturmuş, genç kuşakların geleneksel çalgılara olan tutumları ve asma davulunun modern toplumdaki yerini şekillendirme biçimleri değerlendirilmiştir. Ayrıca toplumsal cinsiyetin davul çalma pratiği üzerindeki etkisi ve kadınların bu geleneksel pratiğe katılımı da araştırma kapsamında ele alınan önemli bir konu olmuştur.

Son olarak, asma davulunun nesilden nesile aktarılması süreci üzerine de görüşler alınmış ve kültürel mirasın geleceğe taşınmasındaki zorluklar ile bu geleneğin korunması için yapılan çabalar üzerinde durulmuştur. Bu sayede asma davulunun Adıyaman ilindeki kültürel ve toplumsal önemi daha ayrıntılı bir şekilde anlaşılmasına çalışılmıştır.

Araştırmada verilerin analizi, içerik analizi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda asma davul icracılarıyla yapılan görüşmelerin ses kayıtları alınmış ve bu kayıtlar yazılı metinlere dönüştürülmüştür. Daha sonra, transkribe edilen veriler, görüşme yapılan kişilerin ifadelerine dayalı olarak düzenlenmiştir. Son aşamada, veriler üzerinde yapılan yorumlamalar, araştırmanın bağlamı içinde anlamlı bir bütünlük oluşturacak şekilde değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu bölümünde; Adıyaman ilinde asma davulun halk kültüründeki yeri ve önemi, toplumsal cinsiyet bağlamında Adıyaman asma davulu, asma davul icracılarının Adıyaman toplumundaki sosyo-kültürel konumu ve Adıyaman'da asma davul çalma geleneğinin nesiller arası aktarımı konuları ele alınacaktır.

Adıyaman İlinde Asma Davulun Halk Kültüründe Yeri ve Önemi

Adıyaman, tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, bu özelliğiyle zengin bir kültürel mirasa sahip olan bir şehir olarak öne çıkmaktadır. Bu kültürel zenginlik, şehrin sosyal ve sanatsal yaşamını derinlemesine etkilemiş ve özellikle müzik Adıyaman halk kültüründe önemli bir yere sahip olmuştur. Adıyaman'ın müzik kültürü, bölgenin tarihî ve sosyal dokusuyla harmanlanmış halk çalgılarının kullanımıyla daha da zenginleşmiştir. Bu çalgılar, yörede düzenlenen düğün, bayram ve halk oyunları gibi etkinliklerde önemli bir rol üstlenmiş, toplumsal dayanışma ve kültürel aktarımın araçlarından biri olmuştur.

Görsel 4. Adıyaman Yöresinde Geleneksel Gelin Karşılama Töreni (Osman Kartal Kişisel Arşiv)

Halk çalgıları arasında, özellikle asma davul, Adıyaman'da hem ritmik yapısı hem de sosyal işleviyle dikkat çeken bir çalgı olmuştur. Asma davul, yalnızca bir müzik aleti olarak değil, aynı zamanda geleneksel törenlerin ve sosyal etkinliklerin vazgeçilmez bir parçası olarak da kültürel bir anlam taşımaktadır. Bu çalgı aleti, bölge halkının kültürel kimliğinin bir simgesi hâline gelmiş ve Adıyaman'ın müzik kültüründe merkezi bir yer edinmiştir. Asma davul, hem geçmişten günümüze taşınan geleneklerin sürdürülmesinde hem de yöreye özgü müzik tarzının korunmasında önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, Adıyaman yöresinde bir davul icracısı olan Osman Kartal'ın şu sözleri asma davulun kültürel ve sosyal işlevini açık bir şekilde ortaya koymaktadır:

“Bizim yöremizde davul olmazsa olmaz çalgılarımızdandır. Davul özellikle düğün törenlerimizde en önde yer almaktadır. Davul yörede özellikle zurnayla düğünlerimizin vazgeçilmez çalgıları arasındadır” (O. Kartal, kişisel görüşme, 3 Ocak 2025).

Kartal'ın bu ifadeleri, asma davulun Adıyaman düğünlerindeki merkezi rolünü ve özellikle zurnayla birlikte icra edilen müzikteki uyumunu vurgulamaktadır. Bu durum, davulun sadece bir çalgı olarak değil, aynı zamanda yöre halkının duygularını, sevinçlerini ve toplumsal aidiyet duygusunu ifade eden bir araç olarak değerlendirildiğini göstermektedir.

Tarihsel olarak, teknolojinin daha sınırlı olduğu dönemlerde asma davul Adıyaman düğünlerinde en önemli çalgılardan biri olarak öne çıkmıştır. Eski zamanlarda düğünlerin üç gün sürdüğü ve bu süreçte davul ve zurnanın dışında başka çalgıların kullanılmadığı gözlemlenmiştir. Bu durum, davul ve zurnanın yalnızca müziksel bir işlevi değil, aynı zamanda toplumsal ritüellerin

ve geleneksel kutlamaların merkezi unsurları olarak da kabul edildiğini göstermektedir. Bu bağlamda davul icracısı Abuzer Almaz'ın ifadeleri dönemin kültürel yapısını ve müziksel pratiklerin toplumsal işlevini anlamada önemli bir ışık tutmaktadır. Almaz'ın aktardığına göre, geçmişte Adıyaman'da düğünler üç gün sürerken daha yüksek gelir düzeyine sahip aileler için bu süre yedi güne kadar uzanabiliyordu. Bu uzun süreli kutlamalar sırasında, icracılardan biri çalarken diğerinin dinlendiği, hatta tüm davul icra eden aile fertlerinin bu sürece katıldığı ifade edilmektedir (A. Almaz, kişisel görüşme, 7 Ocak 2025). Bu açıklama, davul ve zurna icrasının yalnızca bir müzik icrası olmanın ötesinde toplumsal bir sorumluluk, kültürel bir paylaşım ve aile içi bir dayanışma pratiği olarak işlev gördüğünü göstermektedir.

Günümüz düğün törenlerinde geçmişte üç gün süren kutlamaların yerini bir günlük törenler almıştır. Bu değişim, yalnızca düğünlerin süresindeki kısalma ile sınırlı kalmamış, aynı zamanda teknolojik gelişmelerin etkisiyle müziksel uygulamalarda da belirgin bir dönüşüm yaşanmıştır. Özellikle teknolojik aletlerin kullanımının artması davul ve zurnanın eskiden sahip olduğu merkezi rolü giderek azaltmış ve bu çalgının müzikal işlevini dönüştürmüştür. Adıyaman halk dilinde orkestranın düğünlere dâhil olması, davul ve zurna icrasının hala devam etmesine rağmen, bu geleneksel çalgıların işlevinin orkestranın daha belirgin bir rolüne bırakılmasına neden olmuştur.

Konuyla ilgili olarak Şah İsmail Çalışkan'ın ifadeleri bu dönüşümü açıkça ortaya koymaktadır: “Günümüz düğünlerinde orkestranın girmesi davulun rolünü değiştirdi. Özellikle genç kesim artık davulu değil orkestranın çalacağı eserlere rağbet göstermektedir. Her ne kadar davul icrası önemli ölçüde devam etse de, davul eskiden olduğu gibi yalnızca tek başına çok icra edilmiyor. Daha yaşlı insanlar düğünlerde özellikle davul icrasının zurnayla beraber çalınmasını istiyor” (Ş.İ. Çalışkan, kişisel görüşme, 17 Ocak 2025).

Bu açıklama, davulun geleneksel işlevinin ve sosyal bağlamdaki rolünün toplumsal değişimlerle nasıl şekillendiğini göstermektedir. Genç neslin orkestraya olan ilgisi, kültürel tercihlerin değiştiğini ve davulun düğünlerdeki merkezi rolünü kaybetmeye başladığını ortaya koymaktadır. Ancak yaşlı kesimin geleneksel davul-zurna birleşimini istemesi kültürel mirasın korunmaya çalışıldığını ve toplumsal farklılıkların müziksel tercihleri nasıl etkilediğini göstermektedir. Bu çelişki, modernleşme ile geleneksel müzik pratiklerinin etkileşimini anlamada önemli bir noktadır. Orkestranın hâkimiyetinin artması, Adıyaman düğünlerinin müzikal yapısını dönüştürürken davul ve zurnanın geleneksel ifadesi bu kültürel geçişin bir parçası olarak varlığını sürdürmektedir.

Adıyaman yöresine ait halk dansları incelendiğinde bölgenin kültürel yapısında halay türündeki oyunların ön planda olduğu ve önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. “Adıyaman geneline ait halk dansları, kaynak olarak çoğunlukla halay icralarının yoğunlukta olduğu; başta Kâhta yöresi, Samsat yöresi, Adıyaman merkeze bağlı Akpınar köyü ve kısmen de diğer ilçe merkez ve köylerinden beslenmektedir” (Doğan, 2019, s. 30). Halay türündeki oyunlarda davul ve zurna ikilisinin hâkimiyeti, Adıyaman yöresinin halk danslarında bu çalgıların ön plana çıkmasına yol açmaktadır. Bu bağlamda, Şah İsmail Çalışkan'ın ifadeleri, davul ve zurnanın hem düğünlerde hem de halk oyunlarında ne denli önemli bir yer tuttuğunu vurgulamaktadır: “Nasıl düğünlerimizin vazgeçilmez unsuru davul-zurnaysa, halk danslarımızın da vazgeçilmezi yine davul ve zurna ikilisidir. Bizim yöremiz halay yöresi olup davul ve zurna olmazsa olmazımızdır. Halk danslarımızın adımları davulun hareketleriyle birebir uyum içerisindedir. Dolayısıyla davulun halk danslarımıza olumlu anlamda etkisi büyüktür” (Ş.İ. Çalışkan, kişisel görüşme, 17 Ocak 2025).

Bu açıklama, davul ve zurnanın yalnızca müziksel araçlar olmanın ötesinde halk danslarının ritmik yapısıyla derin bir ilişki içinde olduğunu ortaya koymaktadır. Çalışkan'ın belirttiği gibi halk oyunlarındaki adımların davulun ritmik vuruşlarıyla uyumlu olması bu çalgıların yerel halk dansları üzerindeki etkisinin büyüklüğünü göstermektedir. Adıyaman halk oyunlarında davul ve zurna ikilisinin vazgeçilmezliği bu çalgıların hem toplumsal hem de kültürel anlamda güçlü bir bağ kurduğunu ve yöre halkının geleneksel pratiklerinde ne kadar merkezi bir rol oynadığını yansıtmaktadır.

Adıyaman'ın zengin kültürel mirası, halk müziği ve halk oyunları gibi geleneksel unsurlarında derin bir şekilde iz bırakmıştır. Davul ve zurna yalnızca müziksel bir işlevi yerine getiren çalgılar olmanın ötesinde toplumsal ritüellerin ve kültürel kimliğin bir parçası olarak önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle düğünlerde ve halk oyunlarında bu çalgıların oluşturduğu ritmik uyum Adıyaman halkının kültürel dayanışmasını ve toplumsal aidiyet duygusunu pekiştiren bir araç olmuştur. Ancak teknolojik gelişmeler ve toplumsal değişimler davul ve zurnanın geleneksel işlevini dönüştürmüş, orkestraların yükselen etkisiyle bu çalgıların müzikal rollerinde değişiklikler yaşanmıştır. Yine de geçmişin izlerini taşıyan bu geleneksel çalgılar hem toplumsal hem de kültürel açıdan Adıyaman'da hala önemli bir yer tutmakta yaşlı kuşağın talepleriyle geçmişle bağ kurulmaya devam etmektedir. Bu dinamikler modernleşme ile geleneksel müzik pratiklerinin nasıl etkileştiğini ve bir yandan kültürel mirasın nasıl korunduğunu gösteren önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Adıyaman Asma Davulu

Toplumsal cinsiyet, geleneksel müzik pratiklerinde belirleyici bir faktör olarak, çalgıların kimler tarafından icra edildiğini, hangi sosyal bağlamlarda kullanıldığını ve bu pratiklerin kültürel anlamlarını şekillendiren önemli bir kavramdır. Demirgöz Bal (2014), toplumsal cinsiyeti şu şekilde tanımlamaktadır: “Kadının ve erkeğin sosyal olarak belirlenen rol ve sorumluluklarına toplumsal cinsiyet (gender) adı verilmekte olup, gender olgusu toplumdan topluma ve zaman içinde farklılıklar göstermektedir” (s. 15). Özellikle geleneksel halk müziği içinde yer alan bazı çalgılar, belirli toplumsal cinsiyet rollerine atfedilmekte ve bu roller çalgının icra ediliş biçimini ve toplumsal algısını şekillendirmektedir.

Geleneksel olarak erkekler tarafından çalınan bir çalgı aleti olarak kabul edilen asma davulun, kadınlar tarafından icra edilmesine ilişkin algılar toplumun cinsiyet temelli beklentilerini ve normatif yaklaşımlarını yansıtmaktadır. Araştırma kapsamında, yörede asma davulun genellikle erkekler tarafından çalındığı ve kadınların bu çalgıyı icra etmesinin ayıp karşılandığı tespit edilmiştir. Ayrıca geçmiş dönemlerde kadınların düğünlere katılımının dahi toplum tarafından hoş karşılanmadığı ifade edilmiştir.

Bu durumla ilgili olarak Mikail Akgül şu değerlendirmede bulunmuştur:

“Bizim yöremizde düğünlerde davul çalma işi geçmişten günümüze hep erkeklere aittir. Kadınların davul çalmasını bir kenara bırakın, geçmişte kadınların erkeklerle aynı düğünlere katılması bile toplumda ayıplanırdı. Bugüne kadar yöremizde davul çalan bir kadına hiç rastlamadım” (M. Akgül, kişisel görüşme, 13 Ocak 2025).

Bu ifadeler toplumsal cinsiyet bağlamında Adıyaman yöresindeki asma davul icrasının geleneksel kalıplar çerçevesinde şekillendiğini ve bu kalıpların kadınların sosyal ve kültürel etkinliklerdeki rollerini nasıl sınırlandırdığını açıkça göstermektedir. Kadınların davul çalmasının

ayıp karşılanması, toplumun cinsiyet temelli değer yargılarını yansıtmakta ve müzik gibi kültürel faaliyetlerde dahi toplumsal eşitsizliklerin nasıl tezahür ettiğini göstermektedir. Ancak günümüzde, özellikle eğitim kurumlarında düzenlenen etkinliklerde kız öğrencilerin davul çaldığına dair örnekler dile getirilmektedir. Bu duruma ilişkin olarak Osman Kartal şu ifadeleri kullanmıştır: “Yöremizde davul çalan kadın yoktur. Davulu yalnızca bazı lise, ortaokul gibi okullarda düzenlenen etkinliklerde, öğrencilere yönelik davul şov veya etkinlik amacıyla görebiliriz” (O. Kartal, kişisel görüşme, 3 Ocak 2025).

Toplumsal cinsiyetin müzik pratikleri üzerindeki etkisi Adıyaman yöresinde asma davulunun kullanımında açık bir şekilde gözlemlenmektedir. Geleneksel olarak erkekler tarafından çalınan bir çalgı olarak kabul edilen asma davul, toplumsal normlar ve değer yargıları çerçevesinde kadınların bu alandaki rolünü sınırlandırmıştır. Kadınların davul çalmasının ayıp karşılanması geçmişten günümüze kadar süregelen cinsiyet temelli kalıpların bir yansımasıdır. Ancak günümüzde eğitim kurumlarında düzenlenen etkinliklerde kız öğrencilerin davul çalmasına yönelik örnekler, bu algının değişmeye başladığını göstermektedir. Bu durum toplumsal normların yavaş da olsa dönüşüm geçirdiğini ve kadınların kültürel faaliyetlerde daha görünür hale gelme potansiyeline sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Asma Davul İcracılarının Adıyaman Toplumundaki Sosyo-Kültürel Konumu

Adıyaman’da asma davul icracıları, yerel kültür ve ritüellerin önemli bir unsuru olmalarına rağmen toplumsal algıda genellikle olumsuz tutumlarla karşılaşmaktadır. Toplumun belirli kesimleri bu icracılara karşı hor gören ve mesleklerini küçümseyen bir yaklaşım sergilemektedir. Geleneksel müzik kültürüne sağladıkları katkılara rağmen davul icracıları sosyo-kültürel hiyerarşi içinde genellikle alt seviyelerde konumlandırılmakta ve bu durum sanatlarını icra ederken toplumsal kabul görme mücadelesi vermelerine neden olmaktadır. Konuyla ilgili olarak İsmail Akgül, asma davul icracılarının toplumsal algıdaki bu konumunu şu ifadelerle dile getirmiştir: “Bizler Adıyaman’da düğün icracısıyız. İnsanların en mutlu günlerini daha güzel hale getirmek için çaba sarf ediyoruz. Fakat toplumda bizlere olumlu gözle bakılmıyor. Sürekli işimiz dışında hor görülüyoruz” (İ. Akgül, kişisel görüşme, 8 Ocak 2025).

Adıyaman ilinde düğünlerde müzik icra eden müzisyenler için “gevende” tabiri kullanılmaktadır. Yağınlı (2013, s. 182), Adıyaman yöre kültüründe “gevende” kavramını “düğünlerde müzik aleti çalan kişi” şeklinde tanımlamaktadır. Ancak yapılan incelemeler, bu tabirin özellikle davul çalan bireyler için aşağılayıcı bir anlamda kullanıldığına işaret etmektedir. Konuyla ilgili Osman Kartal, bu durumu şu şekilde ifade etmektedir: “Bize yöremizde hep gevende ismi söylenir. Fakat aşağılayıcı bir laf söyleyecekleri zaman sen gevendesin, sen bilmezsin, sen yiyemezsin gibi ifadelerle küçümseyici bir tavır takınırlar” (O. Kartal, kişisel görüşme, 3 Ocak 2025). Bu durum, yörede düğün müzisyenlerinin sosyal statüsüne dair olumsuz algıları ortaya koymakta ve müzisyenlerin meslekleri nedeniyle maruz kaldıkları ayrımcı tutumları gözler önüne sermektedir. Özellikle düğün ve benzeri ritüellerde toplumun eğlence ve kutlama ihtiyacını karşılamalarına rağmen bu kişiler ekonomik kazanç yolları ve mesleklerine yönelik algılar nedeniyle ötekileştirilmektedir. Bu bağlamda, asma davul icracılarının sosyal statülerine dair ortaya çıkan bu çelişki hem sanatın hem de icracıların kültürel miras içerisindeki rollerini yeniden düşünmeyi gerektirmektedir.

Asma davul icracılarının maruz kaldığı bu olumsuz tutumların yalnızca bireysel deneyimlerle sınırlı kalmadığı aynı zamanda kültürel bir mesele haline geldiği görülmektedir. Şah

İsmail Çalışkan bu durumu şöyle ifade etmektedir: “Toplum, müzisyenlerin kültürel katkılarını takdir etmek yerine statüye dayalı önyargılarla yaklaşmaktadır. Bu durum, geleneksel müziğin devamlılığını da olumsuz etkilemektedir. Geleneksel müzik ile müzisyenlerin toplumdaki konumu arasındaki bu gerilim yalnızca bireylerin algılarından değil, aynı zamanda yerel kültürün değer yargılarından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle bu değer yargılarının yeniden ele alınması gerektiği açıktır” (Ş.İ. Çalışkan, kişisel görüşme, 17 Ocak 2025).

Adıyaman’daki asma davul icracıları, toplumsal algıdaki olumsuz tutumlar ve statüye dayalı önyargılarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum, hem icracıların mesleklerini yerine getirirken yaşadıkları zorlukları hem de geleneksel müziğin toplumdaki yerini tehdit eden bir gerilimi ortaya koymaktadır. Davul icracılarının, toplumun eğlence ve kutlama ritüellerindeki önemli rollerine rağmen sosyo-kültürel hiyerarşideki konumları nedeniyle ötekileştirilmeleri, kültürel değerlerin ve müzik mirasının yeniden değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Toplumun bu meslek grubuna yönelik takdir eksikliği geleneksel müziğin sürdürülebilirliğini olumsuz yönde etkilemekte ve müzikal mirası koruma adına bu olumsuz algıların dönüştürülmesi gerekmektedir.

Adıyaman’da Asma Davul Çalma Geleneğinin Nesiller Arası Aktarımı

Adıyaman yöresinde icra edilen asma davul geleneği kuşaktan kuşağa aktarılırken çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. Geleneksel olarak usta-çırak ilişkisine dayanan öğrenme yöntemlerinin zayıflaması, aile içi aktarımların azalması ve modern yaşamın değişen koşulları bu kültürel mirasın sürdürülebilirliğini olumsuz etkileyen temel faktörler arasında yer almaktadır. Ayrıca toplumun belirli kesimlerinde asma davul icracılarına yönelik olumsuz algılar ve bu geleneğin hor görülmesi genç nesillerin bu sanata yönelmesini engelleyen önemli bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Teknolojik yenilikler ve kentsel dönüşüm süreçleri geleneğin icra edildiği sosyal bağlamları da dönüştürmüş, bu durum geleneğin doğal aktarım ortamlarını sınırlandırmıştır. Tüm bu unsurlar, asma davul çalma geleneğinin nesiller arası aktarımını zorlaştırarak, bu değerli kültürel mirasın korunması ve sürdürülmesi açısından risk teşkil etmektedir.

Bu araştırmada yapılan görüşmeler, bahsedilen sorunları somutlaştırmak açısından önemli veriler sunmaktadır. Davul ustalarından Osman Kartal (kişisel görüşme, 3 Ocak 2025), geleneğin eski rağbetini kaybettiğine dikkat çekerek “teknolojinin gelişmesi ve orkestraların düğünlerde daha çok tercih edilmesi, davulun önemini azaltmıştır. Günümüzde birçok kişi düğünlerde davul yerine orkestrayı tercih etmektedir” ifadesini kullanmıştır.

Bir diğer davul icacısı İsmail Akgül (kişisel görüşme, 8 Ocak 2025) ekonomik zorlukların bu geleneği nasıl etkilediğini vurgulamıştır: “Davul çalan kişiler artık bu sanatı öğretmiyor. Çünkü maddi zorluklar nedeniyle insanlar aile bireylerini farklı meslek dallarına yönlendiriyor. Bu durum davul icrasının gelecek kuşaklara aktarılmasını zorlaştırmaktadır.”

Abuzer Almaz ise toplumun olumsuz bakış açısının geleneğin sürekliliği üzerindeki etkisini şöyle dile getirmiştir: “Asma davul çalan kişilerin toplumda hor görülmesi, gençlerin bu sanata yönelmesini engelliyor. Bu algı, geleneğin sürekliliğini tehlikeye atmaktadır” (A. Almaz, kişisel görüşme, 7 Ocak 2025).

Mikail Akgül, göç olgusunun geleneğin bölgesel bağlamını nasıl etkilediğini şu sözlerle ifade etmiştir: “Bazı aileler geçim sıkıntısı nedeniyle göç etmek zorunda kalıyor. Göç eden ailelerin davul icraları, gittikleri bölgelerin müzikal tarzlarına uyum sağlıyor ve bu durum

Adıyaman'daki davul geleneğinin unutulmasına yol açıyor” (M. Akgül, kişisel görüşme, 13 Ocak 2025).

Son olarak, Şah İsmail Çalışkan, genç nesillerin bu geleneğe olan ilgisizliğini şu şekilde değerlendirmiştir: “Adıyaman'da asma davul geleneği daha çok yaşlılar tarafından icra edilmektedir. Gençlerin bu sanata ilgisizliği geleneğin hem zayıflamasına hem de gelecek kuşaklara aktarılmasında ciddi sıkıntılara yol açmaktadır” (Ş.İ. Çalışkan, kişisel görüşme, 17 Ocak 2025).

Adıyaman'da asma davul geleneğinin nesiller arası aktarımında karşılaşılan sorunlar, kültürel mirasın sürekliliğini tehdit eden önemli bir noktaya ulaşmıştır. Geleneksel usta-çırak ilişkisinin zayıflaması, ekonomik zorluklar, genç nesillerin ilgisizliği ve toplumun bazı kesimlerinde bu sanata yönelik olumsuz yaklaşımlar, bu değerli geleneğin aktarımını zorlaştıran temel unsurlar arasında yer almaktadır. Ayrıca teknolojik gelişmeler ve göç gibi dinamikler, geleneğin icra edildiği sosyal bağlamları değiştirerek aktarımı daha da karmaşık bir hale getirmiştir. Davul icracılarının görüşleri, bu sorunların boyutunu somut bir şekilde ortaya koyarken bu mirasın korunması ve geleceğe taşınması için toplumun her kesiminde farkındalık oluşturulması gerektiğine işaret etmektedir.

Sonuç

Adıyaman'ın zengin kültürel mirası, halk müziği ve halk oyunları gibi geleneksel unsurlarla derin bir bağa sahiptir. Özellikle davul ve zurna sadece bir müzik aleti değil, aynı zamanda toplumsal ritüellerin, kültürel dayanışmanın ve kimliğin önemli bir simgesi olarak ön plana çıkmaktadır. Bu çalgılar, düğünlerden halk oyunlarına kadar geniş bir yelpazede, Adıyaman halkının geçmişle kurduğu bağı temsil etmektedir. Bununla birlikte, teknolojik gelişmeler ve değişen toplumsal tercihler bu geleneksel çalgıların işlevlerini dönüştürmüş ve orkestraların yükselen etkisi davul ve zurnanın rollerini yeniden şekillendirmiştir. Ancak hala bu çalgılara duyulan ilgi ve yaşlı kuşağın gelenekleri yaşatma çabası Adıyaman'ın kültürel zenginliğinin ve mirasının korunmasına katkı sunmaktadır. Bu durum, modernleşme ile geleneksel pratiklerin bir arada var olabildiği bir dengeyi gözler önüne sermektedir.

Adıyaman yöresindeki asma davul icrası toplumsal cinsiyet rolleri ve geleneksel normlar çerçevesinde şekillenmiş, kadınların bu çalgıyı icra etmesi tarihsel olarak ayıp karşılanmıştır. Bu durum, kadınların sosyal ve kültürel etkinliklerdeki rollerinin sınırlandırılmasını ve toplumsal eşitsizliklerin müzik pratiklerinde nasıl tezahür ettiğini gözler önüne sermektedir. Ancak son yıllarda eğitim kurumlarında düzenlenen etkinliklerde kız öğrencilerin davul çaldığı örneklerin artması, bu algının değişmeye başladığını ve toplumsal normların dönüşüm sürecine girdiğini göstermektedir. Bu gelişmeler, kadınların müzik pratiklerinde daha görünür hale gelme potansiyeline işaret etmekte ve toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik umut verici bir ilerleme olarak değerlendirilmektedir.

Adıyaman'daki asma davul icracıları, geleneksel müzik kültürüne önemli katkılar sunmalarına rağmen, toplumsal algıdaki önyargılar ve statüye dayalı olumsuz tutumlarla mücadele etmek zorunda kalmaktadır. Bu durum, hem icracıların mesleklerini icra ederken karşılaştıkları zorlukları hem de geleneksel müziğin toplumdaki yerini olumsuz yönde etkileyen bir gerilim yaratmaktadır. Müzik icracılarının, toplumun eğlence ve kutlama ritüellerindeki vazgeçilmez

rollerine rağmen ötekileştirilmeleri kültürel değerlerin ve müzik mirasının sürdürülebilirliği açısından ciddi bir tehdit oluşturmaktadır.

Adıyaman'daki asma davul geleneğinin nesiller arası aktarımı bir dizi sosyal, ekonomik ve kültürel engelle karşı karşıyadır. Geleneksel usta-çırak ilişkilerinin zayıflaması, genç nesillerin ilgisizliği, ekonomik zorluklar ve toplumun bazı kesimlerindeki olumsuz algılar, geleneğin sürdürülebilirliğini tehdit etmektedir. Ayrıca teknolojik gelişmeler ve göç gibi faktörler geleneğin icra edildiği sosyal bağlamı dönüştürerek aktarımı daha da zorlaştırmaktadır. Davul icracılarının görüşleri, bu sorunların ciddiyetini vurgularken geleneksel müzik kültürünün korunabilmesi için toplumda farkındalık yaratılması gerektiğine işaret etmektedir. Bu sonuçlardan hareketle araştırmada şu öneriler sunulmaktadır:

Asma davul icracılarına yönelik olumsuz toplumsal algının değiştirilmesi için toplumsal farkındalık oluşturulmalıdır. Eğitim programları, seminerler ve atölye çalışmaları düzenlenerek bu çalgının kültürel değeri vurgulanabilir. Medyanın da bu konuda olumlu bir rol oynaması, halkın geleneksel müziğe olan bakış açısını dönüştürebilir.

Kadınların müzik pratiklerinde daha görünür hale gelmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğine katkı sağlayacaktır. Eğitim kurumlarında kız öğrencilerin davul çalmalarını teşvik eden etkinlikler artırılmalı, kadınların müzikteki rolü desteklenmelidir.

Geleneksel müzik pratiklerinin gelecek kuşaklara aktarılması için okullarda ve üniversitelerde dersler ve etkinlikler düzenlenebilir. Genç nesillerin bu geleneğe ilgi duyması için çeşitli yarışmalar, konserler ve toplumsal etkinlikler teşvik edilmelidir.

Davul icracılarının gelir elde edebilecekleri yeni yollar yaratılmalı ve müziklerini icra ettikleri etkinliklerde daha fazla fırsat sağlanmalıdır. Ayrıca, kültürel mirası destekleyen devlet ve özel sektör projeleri oluşturulabilir. Adıyaman'daki kültürel etkinliklerin sayısı artırılmalı, bu etkinliklerde asma davul gibi geleneksel çalgılara yer verilmelidir. Özellikle düğünler, festivaller ve yerel kutlamalar geleneğin yaşatılması için önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu tür etkinliklerde asma davulun merkezi bir rol oynaması sağlanarak, toplumun her kesiminin bu geleneği yeniden benimsemesi teşvik edilebilir.

Extended Abstract

The asma davul (hanging drum), which continues to exist as a significant cultural element in Adıyaman, plays a central role in the region's traditional musical culture. This instrument is widely used in various contexts, from weddings and celebrations to folk dances and religious and social rituals. It fulfills crucial functions in terms of social identity, solidarity, and cultural continuity. This study aims to conduct an in-depth examination of the cultural and musical characteristics of the asma davul, analyzing its role, functionality, and sustainability within the socio-cultural context.

The research adopts a case study model, one of the qualitative research designs. The study population consists of davulperformers operating in Adıyaman, while the sample is limited to four actively performing asma davul players and a researcher specialized in the field. Data were collected through a semi-structured interview form and analyzed using content analysis. The interview questions focused on various themes, including the usage areas of the asma davul, performance practices, the sustainability of traditional music culture, societal perceptions, and the transformations that musical practices have undergone in the process of modernization.

The findings reveal that the asma davul, an integral part of Adıyaman's traditional music culture, is widely performed, particularly in combination with the zurna, during weddings, folk dances, and festive celebrations. While the use of this instrument varies between rural and urban areas, its rhythmic structure plays a crucial role in fostering enthusiasm, dynamism, and social cohesion in both settings. When played alongside the zurna, the davul becomes an essential component of dance tunes and halay performances. However, several factors pose a threat to the sustainability of the davul-zurna tradition, including the transition from traditional weddings to modern event organizations, the widespread use of digital music systems, and the integration of popular music elements into traditional musical practices. In response to these changes, davul players have adapted by diversifying their repertoire and incorporating elements of popular music into their performances to merge traditional practice with contemporary musical preferences. Furthermore, urbanization and migration dynamics are significant variables that disrupt the intergenerational transmission of traditional musical practices. As individuals migrate from rural areas to metropolitan cities, their ties to traditional music culture weaken, making it increasingly difficult for new generations of musicians to emerge and creating uncertainty about the sustainability of this musical tradition. Interviews highlight major concerns expressed by musicians, particularly regarding the declining interest of younger generations in traditional music and the diminishing status of davul performance as a profession.

The study also provides significant findings in the context of gender roles. Traditionally performed by male musicians, the davul remains subject to social norms that limit women's participation in this field. The societal disapproval of women playing the davul demonstrates the persistence of gender-based musical practices. The limited representation of women in this area reflects how gender perceptions influence musical traditions. However, in recent years, there has been an increase in the number of female musicians playing traditional instruments, indicating that societal attitudes may shift over time. Nevertheless, this change has not yet gained widespread acceptance in Adıyaman and continues to face social resistance.

In conclusion, this research provides a comprehensive analysis of the cultural and musical characteristics of the asma davul in Adıyaman, highlighting its role in the region's socio-cultural structure. The findings indicate that the asma davul plays a vital function in shaping social identity, fostering a sense of belonging, and strengthening cultural solidarity. However, modernization, gender norms, economic factors, technological advancements, and migration are among the key challenges threatening the sustainability of traditional musical practices. To ensure the transmission of this instrument to future generations, efforts should be made to increase educational and awareness programs and implement projects that encourage younger generations to embrace traditional music. The preservation and sustainability of traditional music culture should not be considered solely as a regional issue but rather as part of a global responsibility to safeguard cultural heritage.

Kaynakça

Atılğan, H. (1997). *V. Milletlerarası Türk halk kültürü kongresi halk müziği, oyun, tiyatro, eğlence, seksiyon bildirileri, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgemizdeki türkülerimizin müzik yapısı*. [Bildiri Sunumu]. Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları Seminer Kongre Bildiriler Dizisi, 55. Ankara.

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Dalyan, M. G. (2021). *Alevilerde geçiş töreni: Adıyaman örneği*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Demirgöz Bal, M. (2014). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine genel bakış. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 1 (1), 5-28.
- Doğan, M. S. (2004). Türk halk müziği derleme çalışmalarında Adıyaman yöresi. *Folklor/Edebiyat*, 10 (40), 163-170.
- Doğan, M. S. (2019). *Adıyaman ili Kâhta ilçesi halk danslarının kökenleri üzerine kültürel bir analiz etimolojik köken - mizansen - müzikal yapı - kültür ilişkisi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Temel Palancı, H. (2005). *Adıyaman halk müziği*. Kültür Yayınları.
- Turhan, S. & Akbıyık, A. (2012). *Adıyaman türküleri ve oyun havaları*. Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Yağınlı, M. A. (2013). *Adıyaman merkez ağzı ve kültürü*. Adıyaman Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Yayınları.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. Bu çalışma, Adıyaman Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'dan 23.12.2024 tarihi ve 172 karar sayısı ile etik onay almıştır. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited. This study received ethical approval from Adıyaman University Ethics Committee with a decision date of December 23, 2024, and approval number 172.

Çatışma Beyanı/Declaration of Conflict: Çalışmada kişi ya da kurumlar arası çıkar çatışmasının olmadığı beyan olunur. / It is declared that there is no conflict of interest between individuals or institutions in the study.

Telif Hakkı&Lisans/Copyright&License: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. / Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0